

A szegénység felszámolása, az éhezés megszüntetése, a minőségi oktatás megteremtése, az egyenlőtlenségek csökkentése¹

Jelenlegi helyzet

A hiteles információkért leginkább felelős hazai szerv, a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) kétféle adatot közöl és továbbít az Európai Unió statisztikai szervéhez, az Eurostathoz a hazai szegénységgel és kirekesztődéssel kapcsolatban. Az egyik a **jövedelmi szegénységi arányt**, a másik pedig a **szegénységi és kirekesztettségi arányt tükröző adat**. (Ehhez még az egyes tagállamok számolhatnak kiegészítő adatokat is, nálunk 2014-ig ilyen volt a sokak által ismert létminimum/szegénységi küszöb.)

Jövedelmi szegénynek az minősül, akinek bevételei nem érik el az ország medián-jövedelmének (közéértékének) a 60%-át. **Magyarországon a lakosság 14.5 %-a tartozott a jövedelmi szegények közé 2015-ben**, ami 1,7%-kal alacsonyabb, mint az uniós átlag. Mindez természetesen nem jelenti azt, hogy Magyarországon arányaiban kevesebb ember nélkülözik, mint a kontinens nyugati felében, hiszen egy nyugat-európai országban jövedelmi szegénynek minősülő lakosnak sokkal több elkölthető pénze van, mint egy ugyanolyan besorolású magyarnak.

Az úgynevezett AROPE indikátor ezért sokkal közelebb visz a tényleges nélkülözés méréséhez. Ez egy összetett mutatószám, amely alapján képet kaphatunk az érintettek jövedelmi helyzetéről, foglalkoztatottságáról és bizonyos anyagi javakhoz történő hozzáféréséről.

Akinek nagyon kedvezőtlen a jövedelmi helyzete, a munkaideje kevesebb mint 20%-át töltötte csak kereső tevékenységgel és a kilencből legalább négy alapvető szükségletet nem tud biztosítani a mindennapokban, akkor az a személy nem pusztán szegény, hanem a társadalmi kirekesztődés kockázatával is él.

A magyar társadalom kicsivel több mint egy negyede (26,3%) ebbe a kategóriába tartozott 2015-ben, ami négy százalékkal jobb, mint az azt megelőző három év adata. Ez azonban elsősorban a közmunka elterjedésének a következménye, ami nagyban javította a munkaintenzitás-mutatót az AROPE-n belül. A kérdés az, hogy ettől az érintetteknek ténylegesen javult-e a helyzete? A releváns kutatások azt tükrözik, hogy a közfoglalkoztatás sem gazdasági, sem foglalkoztathatósági szempontból nem tekinthető fenntartható társadalompolitikai beavatkozásnak.

Az is lényeges, hogy az emberek hogyan ítélik meg a saját anyagi helyzetüket, ezt hívjuk szubjektív szegénységnek, ami szintén fontos látásmód egy ország állapotáról. Egy 2015-ben történt hazai lakossági felmérés szerint a megkérdezettek szerint a nagyon szűkös megélhetéshez: 63.900 Ft/fő, a szűkös megélhetéshez: 85.000Ft/fő havi jövedelem szükséges. Az átlagos életszínvonal fenntartásához pedig a lakossági vélemények alapján 114.000 Ft/fő bevétel lenne optimális. Az előző számok tükrében a **magyar lakosság egyharmada szubjektíve szegénynek** minősíthető. Egy nemzetközi kutatás szerint pedig a magyar emberek 53,2%-a értékeli alacsonyra az anyagi helyzetét.

¹ Felhasznált irodalom: Poverty Watch Report, MSZEH-Roma Sajtóközpont, 2017, link: <https://www.eapn.eu/wp-content/uploads/2017/11/EAPN-Poverty-Watch-Hungary-HU-FINAL-2733.pdf>, Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II. Nyomonkövetési Jelentés, EMMI, 2016, link: http://romagov.kormany.hu/download/6/7f/91000/MNTFS%20nyomonk%C3%B6vet%C3%A9si_jelent%C3%A9s_2016.pdf

Mind a Központi Statisztikai Hivatal, mind az Európai Unió Statisztikai Hivatalának jelentéséből az derül ki, hogy a szegénység **leginkább az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezőket, a munkanélkülieket, a roma embereket (a közhiedelem ellenére ugyanakkor, a szegénységben élő emberek többsége nem roma származású), az egy szülő háztartásokat, és nem utolsó sorban: a 18 év alatti gyerekeket és fiatalokat érinti.**

Hazánkban – az elmúlt évek szakpolitikai intézkedései ellenére - minden harmadik (36,1%) gyermek szegény, amely a negyedik legrosszabb arány az Európai Unióban.

A továbbra is rendkívül kedvezőtlen gyermekszegénységi helyzetet jól támasztja alá továbbá, hogy Magyarország az az ország, ahol a szegénységbe született gyermekeknek a legkisebb esélyük van arra, hogy magasabb társadalmi státuszuk legyen, jobb körülmények között éljenek, mint szüleik.

Az igazán **súlyos nélkülözést megtapasztaló emberek arányában** sincs elmozdulás az elmúlt év adatai tükrében, az Európai Unióban csak Görögország, Románia és Bulgária ugyanezen mutatói kedvezőtlenebbek, tehát **Magyarország e tekintetben is a negyedik legrosszabbul teljesítő állam.**

A lakhatási körülményeket illetően az adatok azt tükrözik, hogy manapság minden hatodik magyar ember olyan háztartásban él, amelyben valamilyen súlyos lakásminőségi probléma (WC, fürdőszoba hiánya, vizes, penészes, sötét lakás) érzékelhető. Emellett – az Eurostat meghatározása szerint - túlszűfoltan élnek a lakók, ez az adat csak Romániában és az EU-hoz csatlakozni szándékozó Szerbiában kedvezőtlenebb (és Bulgáriában, valamint Lettországonban hasonló). A szegénységi küszöb alatt élő háztartások tagjai közül minden harmadik ember ilyen lakásban él, az Eurostat 2016-os adatai szerint (32,7%). Száz emberből négy, köztük százezer gyermek olyan otthonban él Magyarországon a XXI. században, ahol nincs benti vécé.

A szegénységnek és társadalmi **kirekesztődésnek létezik egy erőteljes területi dimenziója is hazánkban.** Magyarország legszegényebb régiói – Észak-Magyarország, Észak-Alföld, Dél-Alföld, Dél-Dunántúl –, egyben az Európai Unió 20 legszegényebb régiói közé tartoznak.

Azt is meg kell említenünk, hogy a közölt szegénységi és súlyos nélkülözésre vonatkozó adatok csak a magánháztartásokban élőkkel kapcsolatban ábrázolnak egyfajta képet, azonban a Központi Statisztikai

Hivatal „nem látja” mérései során a hajléktalanságban élő embereket vagy az intézményi ellátásban tengődő, többnyire időskorú állampolgárokat, akiknek a száma – a becslések alapján – több tízezerre tehető.

A Fenntartható Fejlődési Célok szempontjából foganatosított intézkedések áttekintése a fenti adatok tükrében - a Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia Továbbiakban: MNTFS) II. Nyomonkövetési Jelentése alapján

Az MNTFS Nyomonkövetési Jelentésének összefoglaló táblázatában 142 intézkedés szerepel. Ezek különböző kategóriába sorolódnak, a szerint, hogy a Kormány hogyan áll a megvalósítás tekintetében. **Az ott feltüntetett információk tükrében megállapítható, hogy 29 esetben szerepel „C” besorolás, azaz: késik a megvalósítása, illetve hat esetben „G”, amely arra utal, hogy más tartalommal/menetrendben tervezik megvalósítani, de késik.**

Megvizsgálva az intézkedések mibenlétét, az látható, hogy a legkiszolgáltatottabb társadalmi rétegekhez tartozók felzárkózása szempontjából olyan kulcsterületeken nem történt még érdemi előrehaladás, mint a gyermekek veszélyeztetettségének korai felismerése, a gyermekbántalmazás minden formájának visszaszorítása, a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodába jutását segítő komplex programok megvalósítása, az iskolai szociális munka biztosítása, az alacsony iskolai végzettségű emberek munkához jutásának gazdaságfejlesztési programokkal való megtámogatása stb.

Összességében elmondható, hogy számos, a gyermekszegénység következményeit érdemben befolyásoló intézkedés megvalósítása nem a tervek és a probléma súlyossága által megkövetelt ütemben halad. Sajnos a gyermekéhezést sem sikerült teljes mértékben felszámolni Magyarországon, a Gyermekétkeztetési Alapítvány adatai alapján 50 ezer fő körülire becsülhető a krízis-éhező gyermekek száma hazánkban.

Az oktatási rendszer családi hátrány-kompenzáló hatásának alacsony mivolta a korábban jelzett mobilitási adatokban tükröződik leginkább.

Összeállította: Magyar Szegénységellenes Hálózat
<http://www.mszeh.hu/>